

Písomný výstup pedagogického klubu

1. Prioritná os	Vzdelávanie
2. Špecifický cieľ	1.2.1 Zvýšiť kvalitu odborného vzdelávania a prípravy reflektujúc potreby trhu práce
3. Prijímateľ	SOŠ Jána Antonína Baťu, Námestie SNP 5, Partizánske
4. Názov projektu	Zvyšujeme kvalitu vzdelávania a odbornej prípravy
5. Kód projektu ITMS2014+	312011Z792
6. Názov pedagogického klubu	Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy.
7. Meno koordinátora pedagogického klubu	Ing. Vladislav Gubka, PhD.
8. Školský polrok	01.02.2023 -31.03.2023
9. Odkaz na webové sídlo zverejnenia písomného výstupu	https://sospe.edupage.org/a/zvysujeme-kvalitu-vzdelavania-a-odbornej-pripravy?eqa=dGV4dD10ZXh0L3RleHQxOSZzdWJwYWdlPTI%3D

Úvod

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia – prierezové témy je vytvorený pedagogickými zamestnancami, ktorí zastupujú vzdelávacie oblasti platného ISCED 3A, ako napr.: matematika a práca s informáciami, jazyk a komunikácia, človek a príroda, človek a spoločnosť a tiež pedagogickými zamestnancami vyučujúcimi odborné predmety, odborný výcvik.

Uvedený polročný výstup je za obdobie činnosti PK február – marec 2023.

Spôsob organizácie: stretnutia 2 krát do mesiaca. Dĺžka jedného stretnutia: 3 hodiny.

Varianta klubu: pedagogický klub s výstupmi.

Zameranie pedagogického klubu:

Pedagogický klub sa bude zameriavať na rozvoj čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia v rámci vzdelávacích oblastí platného ISCED 3, ako prierezovej témy.

Cieľom realizácie aktivít pedagogického klubu je zvýšenie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov pre ďalšie zvyšovanie úrovne čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia žiakov naprieč vzdelávaním.

Čitateľská gramotnosť je dôležitou schopnosťou žiaka a nevyhnutným predpokladom pre ďalší osobnostný a profesijný rast žiaka.

Žiak s primeranou úrovňou čitateľskej gramotnosti dokáže:

- Hľadať súvislosti medzi javmi,
- Pýtať sa a hľadať odpovede,
- Vytvárať vizuálne a iné, zmyslové predstavy (myslieť abstraktne),
- Vytvárať hodnotiace posúdenia,
- Identifikovať najdôležitejšie myšlienky v texte (kriticky myslieť),
- Vytvárať syntézu poznania.

Čitateľská gramotnosť ako prierezová téma naprieč vzdelávacími oblasťami SOŠ je dôležitým faktorom dosiahnutia primeranej úrovne deskriptorov **príslušnej kvalifikácie**, ktorú stredná odborná škola zastrešuje poskytovaním študijných / učebných odborov a ich zameraním.

Úspešná implementácia prvkov systému duálneho vzdelávania je v úzkom spojení s dosiahnutím primeranej úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov (deskriptory: samostatnosť, samostatná práca žiaka, porozumenie textu, schopnosť prijať zodpovednosť za svoju prácu, vytvoriť analýzu textu, syntézu údajov, práca s nesúvislým textom, primerane rozvinuté sociálne kompetencie).

V rámci činnosti pedagogického klubu sa chceme zaoberať najefektívnejšími metódami a stratégiami pre rozvoj čitateľskej gramotnosti. Čitateľská gramotnosť má dve hlavné línie: základnú a kritickú. Základná zahŕňa znalosti, schopnosti, postoje uplatňované pri výbere textu a samotné čítanie s porozumením. Kritická čitateľská gramotnosť zahŕňa znalosti, schopnosti a postoje pri hodnotení informácií v texte s ohľadom na jeho obsahovú a formálnu stránku (napr. argumentácia), posudzovanie obsahu textu porovnávaním s vlastnými skúsenosťami, spôsob čítania a stratégia práce s textom. Obe zložky sú neoddeliteľné a vzhľadom ku komplexným potrebám spoločnosti a trhu práce sú pre absolventov SOŠ nevyhnutné.

Ďalšie činnosti, ktoré budú realizované v rámci pedagogického klubu:

- Tvorba Best Practice,
- Prieskumno-analytická a tvorivá činnosť týkajúca sa výchovy a vzdelávania a vedúca k zlepšeniu a identifikácii OPS,
- Výmena skúseností pri aplikácii moderných vyučovacích metód,
- Výmena skúseností v oblasti medzi-predmetových vzťahov,
- Tvorba inovatívnych didaktických materiálov,
- Diskusné posedia a štúdium odbornej literatúry,
- Identifikovanie problémov v rozvoji čitateľskej gramotnosti žiakov a možné riešenia.

Stručná anotácia:

Pedagogický klub čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia– prierezové témy sa zaoberal nasledujúcimi témami:

- práca s odbornou literatúrou.

- analýza výstupov pedagogického klubu. Spoločne sme na predmetné témy diskutovali, zdieľali naše pedagogické skúsenosti.

Kľúčové slová:

Čitateľská gramotnosť, kritické myslenie, zvyšovanie úrovne kľúčovej kompetencie, inovatívne metódy, organizačné formy, zdieľanie skúseností.

Zámer a priblíženie témy písomného výstupu

Zámerom nášho výstupu je popísať aktivity zrealizované učiteľmi, členmi pedagogického klubu na zasadnutiach pedagogického klubu čitateľskej gramotnosti a kritického myslenia- prierezové témy.

Priblíženie témy:

- čitateľská gramotnosť súvisí so všetkými vednými odbormi, keďže hľadanie, spracovanie a následne využitie informácií je podstatou každej činnosti. Každý z nás sa neustále stretáva s novými a novými informáciami a bez toho, aby ich vedel využiť, nemá šancu v tejto spoločnosti prosperovať. Zmysluplné čítanie všetkých druhov textov je nevyhnutnou súčasťou čitateľskej gramotnosti. Cieľom vzdelávania by malo byť aj to, aby žiaci boli schopní pochopiť každodenné novinky týkajúce sa vedeckých tém, ekonomické či právne otázky.

Jadro:**Popis témy/problém****Problém:**

Jedným z ťažiskových problémov pri rozvíjaní čitateľskej gramotnosti resp. ktoré sú hlavnou prekážkou jej rozvoja na vyššej úrovni (napr. na úrovni vyšších štandardov OECD PISA), nemožno opomenúť skutočnosť, že kým pre vyučovanie bázového čítania a písania sú v základnej škole vytvorené špeciálne vyučovacie predmety (čítanie a písanie), osobitný predmet, v ktorom by sa slovenskí žiaci učili efektívne pracovať s textom vo vyšších stupňoch vzdelávania neexistuje. V dôsledku čoho je v školskej praxi rozvoj vyšších úrovní čitateľskej gramotnosti opomínaný.

Uvedené však neznamená, že by rozvoj čitateľskej gramotnosti mal mať špeciálny predmet – naopak, vzhľadom na charakter čitateľskej gramotnosti ako spôsobilosti nadpredmetového charakteru, by mal byť jej rozvoj začlenený do vzdelávania na oveľa komplexnejšej úrovni. Rozvoj čitateľskej gramotnosti na nadpredmetovej úrovni predpokladá i väčšie možnosti na efektívnu kooperáciu jednotlivých vyučujúcich, ku ktorej je potrebné vytvoriť na školách priestor, ktorým je v našom prípade pedagogický klub. Školská prax teda bez hlbšej analýzy ukazuje, že základné podmienky rozvíjania čitateľskej gramotnosti na nadpredmetovej úrovni nie sú na slovenských školách vytvorené v dostatočnom rozsahu, pokiaľ si škola sama nevytvorí klub, diskusné posedenie a pod.

Záver:**Zhrnutia a odporúčania pre činnosť pedagogických zamestnancov**

Vychádzajúc z potrieb nadobúdania jazykovej a komunikačnej gramotnosti pilierom sú komunikačné činnosti (interakcia, produkcia a recepcia). Interakcia zahŕňa schopnosti žiaka primerane vstúpiť do komunikácie, efektívne komunikovať myšlienky, pocity, potreby a názory, rešpektovať komunikáčného partnera a uplatňovať sociokultúrne zvyklosti. Produkcia zahŕňa tvorenie rôznych žánrov hovoreného a písaného textu a kultivovanie verbálneho a neverbálneho vyjadrovania. Recepcia zahŕňa vnímanie a porozumenie rôznych žánrov počúvaného a čítaného textu, s dôrazom na vyhodnotenie a využitie získaných informácií

Na základe spoločnej diskusie a reflexie sme sa zhodli, že za jednu z najdôležitejších oblastí rozvoja čitateľskej gramotnosti považujeme rozvoj žiackych kompetencií premýšľania nad svojim učením.

V rámci stretnutí sme si preto zdôraznili potrebu rozvoja metakognície, ako výukovej stratégie a poukazovali sme na smery vo vzdelávaní, ktoré chceme aj naďalej presadzovať a na kompetencie, ktoré chceme aj v budúcnosti rozvíjať.

Metakognícia je vlastne riadenie a regulovanie myšlienkových procesov. To znamená, že žiak disponuje vedomosťami o sebe samom ako o bytosti riešajúcej nejaký problém, a pritom skúma a kontroluje vlastné procesy mentálneho spracovávanía. Prejavmi metakognície sú špecifické

vedomosti a zručnosti, ktoré žiakovi umožňujú monitorovať vlastné kognitívne procesy a regulovať ich. Žiak, ktorý má rozvinuté metakognitívne zručnosti učenia sa, odbúrava mechanické učenie sa a využíva aktívne učenie sa. Metakognícia doslovne znamená premýšľanie o svojom myslení.

Odporúčame, aby boli žiaci vedení k tomu, aby rozmýšľali takticky a to tak, aby vedeli porozumieť písanému textu individuálnym spôsobom, teda tak ako informácie prijímajú a spracúvajú. V učiteľskej praxi sa nám osvedčili nasledovné postupy, ktorými si učiaci sa žiak môže skúmať proces svojho myslenia:

- klásť otázky k procesu učenia;
- robiť predpoklady (presupozície) nasledujúceho obsahu textu;
- klásť otázky k vecnej stránke textu;
- klásť otázky nad rámec textu v asociačnom vedomostnom kontexte;
- klásť otázky nad rámec textu v asociačnom skúsenostnom kontexte;
- syntéza informácií.

Vďaka postupnosti získavania informácií a vzájomným učením sa sú žiaci schopní nacvičiť si potrebné zručnosti a tie sa u nich postupne automatizujú.

K metakognitívnym aktivitám zaradujeme:

- záujem o rozvíjanie vlastného procesu učenia sa (riadenie svojej motivácie a postojov k učeniu sa);
 - štúdium procesov učenia žiakov (poznatky o myslení človeka, poznatky o učebných stratégiách);
 - aplikácia viacerých učebných stratégií vo svojom učení;
 - sledovanie vlastných procesov učenia sa: sebamonitorovanie (čo sa mi učí ľahšie, čo sa mi učí ťažšie, hľadanie dôvodov a príčin); sebaregulácia (čo mám robiť, aby sa mi učilo ľahšie; čo ma brzdí v učení a musím to eliminovať), sebahodnotenie (vyhodnocovanie efektivity svojich učebných postupov - nakoľko mi pomáhajú, prípadne zvážiť zmenu učebných stratégií, ak je to potrebné).

Na rozvoj metakognície pri čitateľskej gramotnosti odporúčame tiež nasledujúce metódy:

- dať možnosť žiakom, aby monitorovali a komentovali svoje vlastné učenie a myslenie;
 - naučiť žiakov rôzne stratégie učenia a nechať ich používať tieto stratégie;
 - žiadať od žiakov, aby predpovedali možný obsah nového učiva a svoje predikcie po preštudovaní textu konfrontovali;
 - dať žiakom možnosť, aby určovali, ktoré aktuálne vedomosti a zručnosti súvisia s novým učivom;
 - žiadať od žiakov, aby kládli otázky k učivu, k spôsobom a postupom učenia;

- pomôcť žiakom identifikovať situácie pri učení, kedy majú požiadať o pomoc (vyžaduje si to sebamonitorovanie, pokusy riešiť úlohy samostatne);
- pomáhať žiakom pri aplikácii–transfere učiva.

V rámci diskusného stretnutia sme vytvorili prehľad metód kreatívneho čítania. Pri rozvoji predmetnej gramotnosti v oblasti odborného školstva je zvlášť potrebné zamerať sa na atraktivitu spracovania úloh a na ich praktický charakter – v tomto zmysle odporúčame implementáciu nasledovných inovatívnych metód kreatívneho čítania:

Tvorivosť podlieha vplyvom prostredia, predovšetkým cieľavedomým výchovným vplyvom, môžeme ju u žiakov trénovať, rozvíjať. Pri rozvíjaní tvorivosti žiakov vo vyučovaní odporúčame brať do úvahy fakt, že rozvoj ich psychických procesov a vlastností, intelektuálnych a tvorivých schopností neprebieha rovnakým tempom. Každý žiak potrebuje pre svoj tvorivý výkon špecifické podnety, ktoré môžu mobilizovať jeho tvorivú aktivitu a schopnosti.

Pojem tvorivého prostredia vnímame ako úzko spojený s pojmom klíma triedy a atmosféra triedy.

Odporúčame tieto pojmy rozlišovať:

– učebné prostredie – presahuje sociálno-psychologický aspekt a zahŕňa aj fyzické prostredie (vybavenie triedy, osvetlenie atď.);

– atmosféra triedy – momentálna, krátkodobá situácia v triede meniac sa často aj v priebehu vyučovacej hodiny (napr. pri nespravodlivom hodnotení učiteľa, pri správe, že na druhý deň vyučovanie nebude a pod.).

Uvedenou problematikou sa budeme zaoberať aj naďalej, a to prostredníctvom zasadnutí metodických orgánov.

11. Vypracoval (meno, priezvisko)	Ing. Vladislav Gubka, PhD.
12. Dátum	31.3.2023
13. Podpis	
14. Schválil (meno, priezvisko)	Ing. Katarína Hartmannová, MBA
15. Dátum	3.4.2023
16. Podpis	